

Tospråklighet og andrespråkstilegnelse



av:

Eva Spira

Eli Lesteberg With

Hanne Holter

Bernt Danielsen

Tospråklighet og andrespråkstilegnelse



Disposisjon

- Del 1. Innledning
- Del 2. Å vokse opp tospråklig
- Del 3. Ulike tilnæringer til andrespråkstilegnelse
 - 3.1 Bidrag fra studier av fremmedspråksundervisning
 - 3.2 Bidrag fra studier av barnespråk
 - 3.3 Psykolingvistiske tilnæringer til andrespråksprosessering
 - 3.4 Sosiokulturelle tilnæringer til andrespråklæring
- Del 4. Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring sett i lys av de fire ulike tilnærmingene

Del 1: Innledning



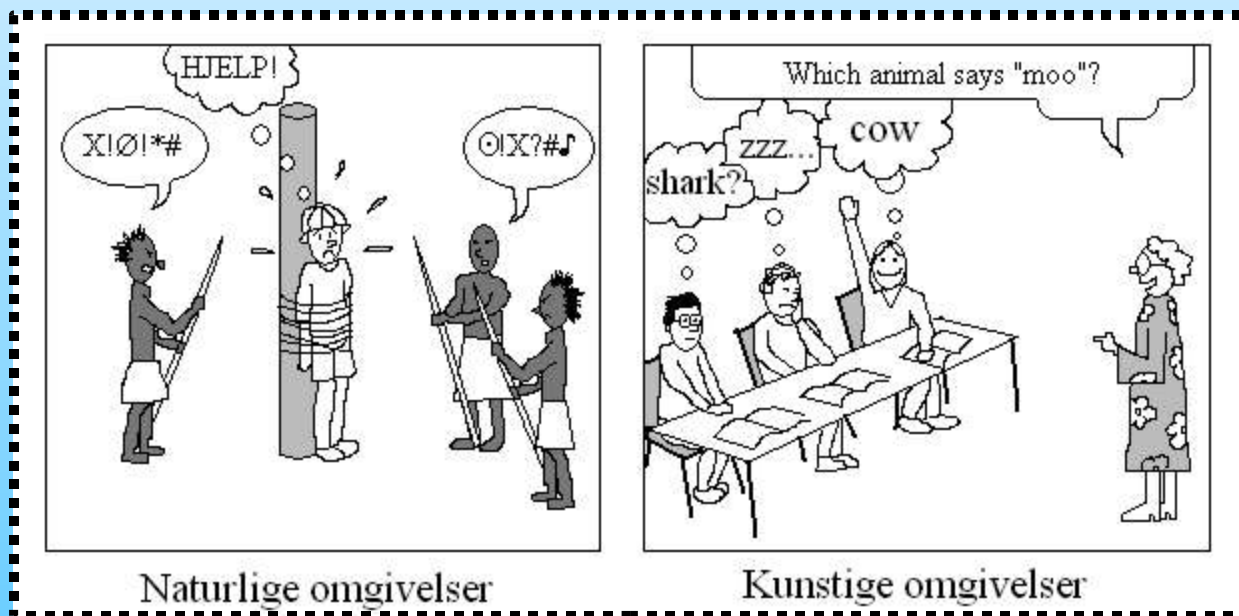
Tospråklighet

-
- *Suksessiv - Lærer et andrespråk etter 3-årsalderen*
 - *Simultan - To språk i hjemmet*

Del 1: Naturlig vs. kunstig andrespråklæring:

Andrespråklæring

- *Naturlig - Direkte kontakt med morsmålstalere*
- *Kunstig - Klasseromsundervisning*



Del 2: Å vokse opp som tospråklig



Få direkte ekvivalente ord mellom de to språkene i begynnelsen for eksempel *takk, ja, nei*

Omkring 18 mnd. Systematisk tilegnelse av ekvivalenter i begge språk

Mestrer skillene mellom de to språkene

Del 2: Å vokse opp som tospråklig



Ikke vanlig at barna mestrer alle aspekter ved begge språk like godt.

Kodeveksling

Tospråklig forsnakkelse

Vanlig i mange tospråklige familier – velger det ordet som uttrykker hensikten best

for eksempel ”Sabes mi school bus no tiene un stop sign”

I hele tospråklige samfunn er kodeveksling gjerne normen

Del 2: Å vokse opp som tospråklig



Bedre metalingvistiske ferdigheter

Litt dårligere ordforråd i begge språk

For produktive ferdigheter – minst 20 timer eksponering for språket per uke

Language attrition: Tap av språk

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.1 - Bidrag fra studier av fremmedspråksundervisning

- Den eldste tilnærmingen til andrespråkstilegnelse
- Basert på studier av undervisning i fremmedspråk
 - Tilrettelegging for grundig og effektiv læring
- Undervisning av unge og voksne, småbarn i svært liten grad

Metoder basert på
grammatikk og
oversetting

Direkte metoder
- muntlig aktivitet
osv.

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.1 - Bidrag fra studier av fremmedspråksundervisning

Kontrastiv analyse

Utgangspunkt i kunnskapen om førstespråket, hvordan er språkene forskjellige, legge opp pensum, forutsi vanskelige områder.

Språk er satt sammen av vaner.

- Positiv overføring: Vanene stemmer overens
- Negativ overføring: Vanene stemmer ikke overens, vi gjør feil

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.1 - Bidrag fra studier av fremmedspråksundervisning

Hva skal til for å være god til å lære et nytt språk?

Det er store individuelle forskjeller i hvor fort vi lærer nye språk. Én viktig faktor er motivasjon.

- Instrumentell motivasjon: Trenger man å kunne språket for å få seg jobb?
- Integrert motivasjon: Har man lyst til å identifisere seg med kulturen språket er forbundet med?

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.1 - Bidrag fra studier av fremmedspråksundervisning

Noe av kritikken som er rettet mot studiene av fremmedspråksundervisning:

- Ser på læring av språk som noe som skjer i klasserommet.
- Er fokusert på språket definert som pensum og ikke på språket definert som kunnskap.
- Fokuserer mer på undervisning (output) enn på læring (input).

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.2 - Bidrag fra studier av barnespråk

1. Er andrespråklæring en repetisjon av språktilegnelsen?
- likheter og forskjeller
2. Fins det en medfødt språktilegnelsesevne?
3. Viktigste områder:
 - (i) LAD –Chomsky’s language acquisition device (UG)
spesialisert på språk eller generell informasjonsprosessering?
 - (ii) LASS – language acquisition support system
 - (iii) Språkssystemet som oppstårHva er viktigst – LAD eller LASS?

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.2 - Bidrag fra studier av barnespråk

Likheter mellom språktilegnelse og andrespråkslæring

1. Feil – samme type overgeneralisering, f. eks. ”hided”
2. Tilegnelsesrekkefølge – f. eks. samme rekkefølge i tilegnelsen av bøyningsmorfemer, negasjon
3. Likhet i tilegnelsen uavh. av innlærerens morsmål – viser at målspråket påvirker prosessen mer enn det morsmålet gjør
4. Samme strategier – læring av ”chunks”/”formulas” som analyseres først senere ”ha det” /ha:de/

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.2 - Bidrag fra studier av barnespråk

Feature	L1 acquisition	L2 (foreign language) acquisition
Overall success	children normally achieve perfect L1 mastery	adult L2 learners are unlikely to achieve perfect L2 mastery
General failure	success guaranteed	complete success rare
Variation	little variation in degree of success or route	L2 learners vary in overall success and route
Goals	target language competence	L2 learners may be content with less than target language competence or more concerned with fluency than accuracy
Fossilisation	unknown	common, plus backsliding (i.e. return to earlier stages of development)
Intuitions	children develop clear intuitions about correctness	L2 learners are often unable to form clear grammaticality judgments
Instruction	not needed	helpful or necessary
Negative evidence	correction not found and not necessary	correction generally helpful or necessary

Ellis 94 (based on Bley-Vroman 1988)

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.3 - Psykolingvistiske tilnærminger til andrespråksprosessering

Språklæring handler om effektivitet i prosesseringen av en bestemt type informasjon.

Språkstilegnelse er et kontinuum.

Grensene mellom språkene mindre skarpe.

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.3 - Psykolingvistiske tilnærminger til andrespråksprosessering

- Konkurransmodellen:

- Tolkning styres av akkumulert kunnskap om hva som indikerer semantiske roller.

- Tegn som indikerer semantiske roller:

- plassering i setningen.
 - samsvarsbøyning.
 - semantiske egenskaper.

Variasjon mellom språkene avhenger av hva som er de viktigste tegnene.

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.3 - Psykolingvistiske tilnærminger til andrespråksprosessering

En erfaren språkbruker kan lettere avvise eller stille spørsmål dersom en tolkning viser seg å være vanskelig.

Tilegnelsen av andrespråk er påvirket av prosesseringstendenser vi tar med fra førstespråket

Forskjellen mellom å lære første og andre språk er at vi starter ut med mer informasjon.

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.4 - Sosiokulturelle tilnærminger til andrespråklæring

- Språkbruk er nært knyttet til språkbrukerens *identitet, kommunikative oppgaver og situasjoner*
- Reflekterer holdninger og forestillinger
- Språket tilpasses sammenhengen

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.4 - Sosiokulturelle tilnærminger til andrespråklæring

- Språkets sosiale status
 - Subtraktiv tospråklighet
 - Additiv tospråklighet

Del 3: Tilnærminger til andrespråkstilegnelse

3.4 - Sosiokulturelle tilnærminger til andrespråklæring

- Kommunikativ effektivitet
- Sosialt korrekt språkbruk
 - Eks: Engelsk - "May I please see the menu"
 - Spansk - "Bring me a menu"
- Kulturelle forskjeller i språklige handlinger
 - Eks: US - "We must have lunch sometime"

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



1. Er det en optimal alder for å begynne med andrespråkstilegnelse?

Fremmedspråksundervisning

- Yngre barn tregere enn ungdom i klasseromsundervisning.
- Ungdommer gjør flere feil, og har en mer ujevn læringskurve.

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



1. Er det en optimal alder for å begynne med andrespråkstilegnelse?

Psykolingvistik

- En gradvis prosess på alle alderstrinn

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



1. Er det en optimal alder for å begynne med andrespråkstilegnelse?

Barnespråksforskere

- Ved fravær av veiledning lærer eldre fortere enn yngre
- Eldre er mer disponert til fossilisering og ikke-innfødt uttale enn yngre

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



2. Hvor lang tid tar det å lære et andrespråk?

Fremmedspråksundervisning

- 2-4 år på høyskole/universitetsnivå

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



2. Hvor lang tid tar det å lære et andrespråk?

Psykolingvistik

- Kontinuerlig prosess gjennom hele livet

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



2. Hvor lang tid tar det å lære et andrespråk?

Barnespråksforskere

- Førstespråk - 10-12 år
- Andrespråk - 2-7 år

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



3. Fins det optimale betingelser for å tilegne seg et andrespråk?

Fremmedspråksundervisning

- Strukturert pensum og mye øving.
- Læreren har språket som morsmål

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



3. Fins det optimale betingelser for å tilegne seg et andrespråk?

Psykolingvistikk

- Eksponering for setninger og betydningen av dem

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



3. Fins det optimale betingelser for å tilegne seg et andrespråk?

Barnespråksforskere

- Like vilkår som barn
- Konversasjon med innfødt taler om temaer som interesserer eleven.

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



3. Fins det optimale betingelser for å tilegne seg et andrespråk?

Sosiokulturelt

- Gjensidig respekt

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



4. Hva er karakteristikken på de som lykkes og de som ikke lykkes med å lære seg et andrespråk?

Fremmedspråksundervisning

- Elever som jobber hardt og er motiverte

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



4. Hva er karakteristikken på de som lykkes og de som ikke lykkes med å lære seg et andrespråk?

Psykolingvistikk

- Effektivitet i prosessering av informasjon

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



4. Hva er karakteristikken på de som lykkes og de som ikke lykkes med å lære seg et andrespråk?

Barnespråksforskere

- Elever som prøver og feiler lykkes oftest

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



4. Hva er karakteristikken på de som lykkes og de som ikke lykkes med å lære seg et andrespråk?

Sosiokulturelt

- Åpenhet for andre kulturer
- Tør å prøve/feile i forsøk på å kommunisere

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



5. Hvor stor grad av likhet er det mellom andrespråkstilegnelse og førstespråkstilegnelse?

Fremmedspråksundervisning

- Store likheter i betingelsene for læring av første og andrespråk

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



5. Hvor stor grad av likhet er det mellom andrespråkstilegnelse og førstespråkstilegnelse?

Psykolingvistikk

- Tilegnelse av første og andrespråk foregår på lik måte

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



5. Hvor stor grad av likhet er det mellom andrespråkstilegnelse og førstespråkstilegnelse?

Sosiokulturelt

- Behov for å kunne kommunisere, og å fungere sosialt

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



6. Kan de som lærer seg språk bli så effektive og kompetente i å kommunisere, lære, lese og snakke sitt andrespråk som sitt førstespråk?

Fremmedspråksundervisning

- De fleste blir aldri like kompetente i andrespråket som i førstespråket

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



6. Kan de som lærer seg språk bli så effektive og kompetente i å kommunisere, lære, lese og snakke sitt andrespråk som sitt førstespråk?

Psykolingvistikk

- Liten forskjell. Også innfødte justerer stadig sin språkforståelse

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



6. Kan de som lærer seg språk bli så effektive og kompetente i å kommunisere, lære, lese og snakke sitt andrespråk som sitt førstespråk?

Barnespråksforskere

- En svært liten andel når opp på et slikt nivå

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



7. Blir dyktighet i andrespråket positivt eller negativt påvirket av strukturen i førstespråket?

Fremmedspråksundervisning

- Det har en heldig påvirkning (“Positiv overføringseffekt”)

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



7. Bli dyktighet i andrespråket positivt eller negativt påvirket av strukturen i førstespråket?

Psykolingvistik

- Overføring mellom språkene

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



7. Blir dyktighet i andrespråket positivt eller negativt påvirket av strukturen i førstespråket?

Barnespråksforskere

- Ikke mye påvirket av overføring
- Viktigere å konsentrere seg om det som er vanskelig for innlærere

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



7. Blir dyktighet i andrespråket positivt eller negativt påvirket av strukturen i førstespråket?

Sosiokulturelt

- Positiv, i den forstand at regler for kommunikasjon blir overført

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



8. I hvilken grad er dyktighet i førstespråket påvirket av tilegnelsen av et andrespråk?

Fremmedspråksundervisning

- Andrespråket påvirker ikke morsmålet. Morsmålet har en helt unik status.

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



8. I hvilken grad er dyktighet i førstespråket påvirket av tilegnelsen av et andrespråk?

Psykolingvistik

- Blandet prosesseringssystem kan gi en noe negativ innvirkning på prosesseringshurtigheten.

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



8. I hvilken grad er dyktighet i førstespråket påvirket av tilegnelsen av et andrespråk?

Barnespråksforskere

- En svekkelse av språket kan forekomme
- Metalingvistiske evner i førstespråket forbedret

Del 4: Sentrale spørsmål innenfor andrespråklæring



8. I hvilken grad er dyktighet i førstespråket påvirket av tilegnelsen av et andrespråk?

Sosiokulturelt

- En svekkelse av førstespråket kan forekomme hvis det har lav status for brukeren.
- Forbedret forståelse av forskjellige kommunikative situasjoner mellom språkene.